

Universitätsbibliothek Paderborn

Ioannis S. R. E. Cardinalis Bona Opera Omnia

Tribus Tomis comprehensa

Opuscula Spiritiva - I. Horologium Asceticum. II. Principia Vitae Christianae. III. Manuductio ad Coelum. IV. Via Compendii ad Deum. V. De Sacrificio Missae. VI. De Discretionem Spirituum ... Operum Eminentiss. Cardinalis, Tom. I

Bona, Giovanni

Parisiis, 1677

Cap. XVIII. De visione intellectuali. Quid sit & quomodo fiat. Sanctorum testimoniis elucidatur. Cur inexplicabilis dicatur. Qui sint ejus effectus, quod objectum. Immunis est ab illusionibus. ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-9969

CAPUT XVIII.

De visione intellectuali. Quid sit, & quomodo fiat. Sanctorum testimoniis elucidatur. Cur inexplicabilis dicatur. Qui sint ejus effectus, quod objectum. Immunis est ab illusionibus. Triplex modus divinæ visionis.

DE visione corporali & imaginaria factis, ut arbitror dictum est. Restat nunc intellectualis, de qua nonnullæ difficultates jam supra (a) expeditæ sunt, ostendi enim eam cæteris difficiliorem & excellentiorem esse, & non nisi à Deo effici posse: tum Capite proximo explicavi quàm difficile sit eam ab imaginaria discernere, quibusve modis hominibus manifestari verbis & signis sensibilibus queant, quæ intellectualiter visa sunt. Nunc breviter exequat quid sit, & quomodo fiat. Est igitur visio intellectualis clarissima rerum divinarum manifestatio, quæ in solo intellectu absque figuris & imaginibus perficitur. Fit autem duplici modo, vel cum mens humana Spiritus sancti gratia illuminatur, ut ea intelligat quæ corporali sive imaginaria apparitione sensibilibus signis repræsentata sunt: vel quando immediatè per species intellectui à Deo infusas divina mysteria percipiuntur. Porro clare & distincte hujusmodi species intellectui imprimuntur, nullo ejus actu interveniente, nisi quod in se recipit divinas operationes: quas si recipiat quasi videns, visionem vocamus; si veluti audiens, locutionem dicimus, de qua supra egi; (b) si aliquid discens vel intelligens, revelationem nuncupamus, qua vel aliqua veritas occulta, vel arcana mysteria deteguntur. Differit de his prolixè Venerabilis Pater Joannes à Cruce (c) in Ascensu montis Carmeli. Porro hæc visio fieri dicitur in apice mentis, videlicet in intellectu, non quatenus ratiocinatur, sed sicut simplici intuitu res sibi objectas videt & contemplatur. Hujus generis fuerunt Moyse (d) & Pauli visiones, quando illi ostendit Do-

a C. 8. & 15. b Cap. 8. c Lib. 2. cap. 23. & seqq. d Exodi 33.

minus gloriam suam & omne bonum : hic verò raptus in tertium cœlum audivit arcana verba , quæ non licet homini loqui , (e) Et alii quidem in ecstasim rapti secreta Dei videre meruerunt : aliis verò vigilantibus , cunctisque sensibus liberè utentibus divina revelatio contigit , sicut Nathan (f) vigilans procul dubio David regem de peccatis redarguit , vix que ille protulerat salutiferum illud *Peccavi* , cum statim in sermone Domini dixit illi , *Dominus transfudit peccatum tuum : non morieris* : tunc eidem indicavit filium , quem pepererat uxor Uriæ , moriturum : hæc autem non aliter scire potuit , quàm ex ore Domini loquentis intus menti ipsius ineffabiliter , ut ait Augustinus , (g) non spectabili forma , non voce sensibili ad aures vel ad imaginationem personante , sed propius intellectuali locutione , qua *Veritas incommutabilis per seipsam ineffabiliter loquitur rationalis creaturæ mentibus*. Bene autem hæc locutio ineffabiliter fieri dicitur , quia mens humana verba Dei intellectualiter percipiens supra communem hominum conditionem ad Angelotum consortium elevatur. *Quando enim*, teste Augustino , *nos aliquid talis locutionis interioribus auribus capimus , Angelis propinquamus*.

I I. Hujus Angelicæ felicitatis consors fieri optabat Bernardus , ut puram cum illis conversationem haberet , cum quibus est puritatis similitudo. *Rerum etenim cupiditatibus*, ait ille , *vivendo non teneri , humana virtutis est : corporum verò similitudinibus speculando non involvi , Angelicæ puritatis est : utrumque tamen divini muneris est , utrumque excedere , utrumque te ipsum transcendere est*. *Beatus qui dicere potest*, *Ecce elongavi fugiens , & mansi in solitudine*. *Transilisti carnis oblectamenta , ut minime jam obedias concupiscentiis ejus , nec tenearis illecebris : profecisti , superastite , sed nondum elongasti , nisi & irruentia undique phantasmata corporearum similitudinum transvolare mentis puritate prevaleas*. Huic autem visioni purè intellectuali nulla potest diabolica illusio intercedere , sive rerum

e 2. Cor. 12. f 2. Reg. 12. g De Civ. Dei lib. 16. c. 6. h Ser. 52. in Cant.

Sancto-
tur. Qui
illusio-

bitror ,
na non.
ostendi
esse , &
explica-
quibus-
sensibili-
breviser
intellect-
æ in solo
it autem
ncti gra-
e imagi-
unt : vel
infusas
cte hu-
ejus actu-
ationes :
si veluti
; (b) si
upamus ,
ria dete-
oannes à
æc visio
ctu , non
res sibi
fuerunt
ndit Do-

intellectu repræsentatio per species à Deo infusas consideretur, sive iudicium de rebus eisdem, quod fit per lumen desursum veniens à Patre luminum: nam cum hæc duo à sensu & imaginatione non pendeant, nulla est creatura, quæ possit se illis immiscere. Quando autem hæc visio ab imaginatione incipit, vel in eam desinit, modo supra explicato, nulli dubium est, quin possit Angelus bonus ad eam cooperari, & malus similiter excitatis phantasmatis animæ illudere. Sed quia difficile est visionem purè intellectualem ab ea discernere, quæ cum admixtione phantasmatum fit, magnam in omnibus cautelam & diligens examen in huiusmodi perceptionibus adhibere oportet, ne quis fortè incautus & inexpertus subtilissimis vaserrimi hostis fraudibus circumveniat. Modus item, quo hæc visio fit, difficilis explicatu est, ac ferè imperceptibilis, non solum his qui sensuum iudicium in omnibus sequuntur, de quibus scriptum est (i) *Animalis homo non percipit ea quæ sunt spiritus Dei; sed illis etiam qui mentis acumine sensuum operationes transcendunt. A me igitur sedente in tenebris & in umbra mortis divinarumque perceptionum inexperto nemo visionum intellectualium explicationem expectet; quandoquidem ipsimet viri sancti illis assueti, cum hæc divina charismata, aut præcepto superioris aut charitate urgente, manifestare nituntur, vix verba inveniunt, quibus latentia animi sensa ad aliorum-notitiam proferre queant. Uo verò una eademque opera & dicto meo fidei conciliem, & modus, quo visio intellectualis fit, quantum fieri potest intelligatur; operæ pretium erit quosdam ex illis audire qui visiones ac revelationes divinitus acceperunt.*

III. Occurrit primo loco maximus Ecclesiæ doctor Augustinus, qui colloquium habitum cum matre sua ex hac vita paulò post exitura enarrans, visionem intellectualem ejusque modum ita describit (k) *Si cui sileat tumultus carnis, sileant phantasia terra & aquarum & aëris: Sileant*

(i) Cor. 2. 14. k Lib. 9. Conf. c. 10.

& poli, & ipsa sibi anima sileat & transeat se, non se cogitando: Sileant somnia & imaginaria revelationes, omnis lingua & omne signum, & quidquid transeundo fit, si cui sileat omnino. Quoniam si quis audiat dicunt hac omnia, Non ipsa nos fecimus, sed fecit nos qui manet in aeternum. His dictis, si jam taceant, quoniam crexerunt aurem in eum qui fecit ea; & loquatur ipse solus, non per ea, sed per seipsum, ut audiamus verbum ejus, non per linguam carnis, neque per vocem Angeli, nec per sonitum nubis, nec per anigma similitudinis: sed ipsum quem in his amamus ipsum sine his audiamus: sicut nunc extendimus nos & rapida cogitatione attingimus aeternam sapientiam super omnia manentem, si continuetur hoc, & subtrahantur alia visiones longè imparis generis & hac una rapiat & absorbeat & recondat in interiora gaudia spectatorem suum: ut talis sit sempiterna vita: quale fuit hoc momentum intelligentie, cui suspiravimus: nonne hoc est, Intra in gaudium Domini tui? Hæc Augustinus, ex cujus incomparabili sapientia discimus, tunc animam elevari ad divinam locutionem in apice mentis percipiendam, cum silent omnes creaturæ, cum cessant omnes imaginationis operationes, & ipse Deus immediatè nullo adhibito Angelorum ministerio se animæ videndum exhibet, eamque alloquitur, tantam ei communicans lucis & gaudii plenitudinem, ut hoc sublime donum non dubitaverit aeternæ felicitati comparare. Sequitur Augustinum doctrinæ ejus sectator Aëlredus Abbas Rievallis, qui de visione intellectuali sic loquitur (1) *Intellectualem illam dicimus visionem, qua mens omne corpus, omnesque corporeas imagines ac similitudines transcendens in ipsa luce veritatis requiescit, in qua vera & verè sunt omnia præterita, presentia, & futura: nec aliter futura quàm præterita.* Tum refert exemplum cujusdam sanctæ Virginis ad hujusmodi sublimem visionem raptæ, quæ cum omnem mundi amorem, ac carnales omnes affectus, curamque corporis omnem, & exteriorum sollicitudinem à suo pectore exclu-

1 Serm. 2. de oneribus.

siſſet, cœpit quodam mentis aſtu & ſaſtidire terrena, & deſiderare cœleſtia. Accidit autem aliquando, ut cum amore ſolito orationi incumberet, mira quædam ſuaſitas ſuperueniens omnes animi motus, omnes cogitationum excuſus, omnes inſuper ſpirituales, quos circa amicos habebat, extinxerit affectus: moxque anima ejus quaſi oneribus qua in mundo ſunt valedicens, rapitur ſupra ſe, & ab ineffabili quadam & incomprehenſibili luce excepta, nihil aliud videbat niſi quod eſt, & quod omnium eſſe eſt. Neque lux illa corporea fuit, aut aliqua corporis ſimilitudo: nec diſtendebatur, nec diffundebatur; ita ut ubique videretur; nec ipſa tenebatur, & tenebat omnia, & hoc miro & ineffabili modo, ſicut eſſe tenet quicquid eſt, & veritas quicquid verum eſt. Hac igitur luce perfuſa ipſum Chriſtum, quem prius noverat ſecundum carnem, cœpit jam ſecundum carnem non noſſe: quia ſpiritus ante faciem ejus Chriſtus Ieſus in ipſam eam induxerat veritatem. Tandem concludit ſermonem ſanctus abbas aſſerendo, quod quicquid aliis viſionibus cernitur ambiguum eſt, aut fide magis quam ſcientia roboratur: quod autem in ipſa cernitur veritate, & luminolum & certum eſt.

IV. Aliam ſimilem viſionem de ſe narrat S. Teresia in vita ſua (m) quam brevi compendio referam. Die quodam feſto glorioſi Apoſtoli Petri, cum eſſem, ait illa, in oratione, videbam ſeu potius animadvertēbam, oculis enim corporis vel animæ nihil penitus videbam, ſed Chriſtus prope me eſſe videbatur, & ſentiebam ipſum eſſe, qui mihi loquebatur: verum quia non erat viſio imaginaria, non percipiebam qua forma eſſet, hoc tantum ſentiens quod lateri meo aſtaret, & teſtis eſſet quarumcunque mearum actionum. Hujus autem viſionis ignara eam protinus confeſſario indicavi, qui petiit à me qua forma ipſum viderem Dixi me illum non videre. Tum ille rurſum rogavit, unde ſcirem eſſe Chriſtum. Reſpondi me nescire, verumtamen certò ſcire quod prope me eſſet,

idque clarè ex eo cognoscebam, quod in oratione quietis diutius cum singulari & insolita animi tranquillitate morarer, & uberiores ex ea fructus perciperem. Conabar variis similitudinibus ipsam visionem explicare, sed nullam ad hoc idoneam & sufficientem inveni; nec verba accurrebant, quibus eam perspectam facere possem. Si enim dico me nec corporeis nec interioribus oculis Christum conspicerè, quomodo scio, mihi que persuadeo eum apud me esse, idque clarè & evidentè, quàm si ipsum oculis intuerer; Certè per quamdam notitiam, quæ sole clarior est, Dominus animæ præsentem se exhibet: nec tamen assero solem hic aut ullam claritatem videri; sed est lux quædam, quæ sine ulla lucis visione intellectum illuminat, ut anima tanto bono perfruatur. Perinde hoc fit, ac si aliquis cibus in stomacho sit, quem homo non comederit, nec quomodo illuc venerit, sciat; noverit tamen ibi esse, tametsi nesciat qualis sit, & quis eum stomacho ingesserit. Hæc autem visio ita spiritualis est, ut nulla in potentiis aut sensibus concitatio sit, ex qua aliquid ad rem suam pertinens possit dæmon elicere. Sic differit de hac visione Teresia, ac eadem ferè repetit in Castro animæ, (n) illud ubique inculcans non posse animam verbis exponere illud quod videt, imò nec intelligere aut comprehendere quomodo id cognoscat, licet certissima sit se ipsum cognoscere. Consonat Teresiæ B. Angela de Fulgineo, (o) cujus verba religiosi scriptoris simplici stylo hic referam.

Quodam tempore eram in oratione, & respiciens vidi Deum mihi loquentem. Si autem queras quid vidi, dico quod vidi ipsum, & aliud nescio dicere, nisi quod videbam unam plenitudinem, unam claritatem, de qua sentiebam in me tantum implementum, quod ego nescio dicere, nec scio dare aliquam omnino similitudinem, nec vidi aliquid corporale, sed erat sicut est in celo, videlicet pulchritudo tanta, quod nescio aliquid aliud dicere, nisi quod vidi summam pulchritudinem continentem omne bonum: & omnes sancti stabant an-

n Mans. 6. cap. 8. o Vitz ejus apud Bollandum 4. Jan. c. 3. num. 58.

te illam pulcherrimam majestatem ad laudandum eam : videtur autem mihi , quod in isto parum steti. Et infra, (p) Videbam unam rem stabilem ita indicibilem mihi , quod de ea nihil possum dicere , nisi quod erat omne bonum , & anima mea erat in letitia omnino inenarrabili , & nescio si eram in corpore , ve extra corpus. Alia Sanctorum testimonia afferre possem asserentium modum hujus visionis nullis verbis , nulla creata similitudine explicabilem esse , sed supra dicta sufficiunt , omnes enim iisdem ferè verbis id contestantur.

V. Omnes etiã in hoc conveniunt , quod hæc visio ab illusionibus immunis est. Potest quidem dæmon aliquid effingere , quod visioni intellectuali simile sit , idque animæ inexpertæ & minùs cautæ obtrudere : verùm ficta ab hoste visio multum à vera differt & ab affectibus facilè dignoscitur. Veræ siquidem effectus sunt gaudium , pax , & tranquillitas animæ puritas , & illuminatio mentis , augmentum fidei & charitatis , humilitas , & elevatio spiritus in Deum. Falsa vero superbiam , sui astimationem , animi perturbationem , atque ariditatem producit. Illa diu permanet , & nunquam ferè à memoria excidit , hæc citò desinit , & sicut fumus evanescit. Nullum autem certius indicium veræ visionis , quàm humilitas : cum enim Deo comparati nihil simus , quo magis ad illum accedimus ; eo clariùs cognoscimus nos nihil esse. Optime Gregorius Magnus : (q) *Sapientia increata habet essentiam , habet vitam ; sed hoc quod habet ipsa est. Proinde incommutabiliter vivit , quia non ex accidenti , sed essentialiter vivit. Solo igitur cum Patre & sancto Spiritu veraciter est , cujus essentie comparatum esse nostrum non esse est. Huic si conjungimur , sumus , vivimus , sapimus : huic si comparamur , nec sapimus , nec vivimus omnino , nec sumus. Hinc est quod sancti omnes , quando in Dei visione proficiunt , quanto magis Divinitatis interna conspiciunt , tanto magis se nihil esse cognoscunt.* Porro visione intellectuali tam res corporeæ

p 1b. n. 66. q Lib. 18. mor. cap. 27.

quàm

quàm incorporeæ videri possunt. Et primò quidem Deus & singulæ personæ sanctissimæ Trinitatis, deinde Christus, B. Virgo, Angeli, & Sancti: tum multæ veritates, de quibus anima instruitur, sive ad fidem spectent, sive ad mores: res denique omnes materiales, licet absentes, quæ sunt in cælo, & in terra: nulla siquidem repugnantia est, quin possit objectum absens veluti præsens intellectui repræsentari per speciem aliquam & lumen supernaturale. Fit autem hæc visio sive notitia intellectualis, duplici modo: uno quasi confuso, per certitudinem à Deo infusam, ut si quis Christum vel Angelum lateri suo adesse vel intus in corde cognoscat; tanta, imò majori certitudine, quàm si ipsum corporali oculo conspiceret, nulla ejus figura vel imagine efformata: altero claro & distincto, quo Deus aliquando videtur dilucidè quidem & manifestè, non tamen intuitive, & sicuti in se est. Media est hæc visio inter obscuram, quæ habetur in via per fidem, & claram in patria per lumen gloriæ, recedens à prioris obscuritate, sed ad posterioris claritatem non perveniens. Ex hac autem visione concipit anima maximam erga Deum venerationem, & ardentissimum amorem, ac desiderium serviendi illi in sanctitate & justitia omnibus diebus vitæ suæ.

V I. Quod si hæc visio secundùm præcipuum ejus objectum, quatenus scilicet fertur in Deum, consideretur, tres ejus modi à Theologis mysticis constituuntur. Primum vocant visionem Dei in caligine, de quo agit Dionysius (r) initio mysticæ Theologiæ dicens: *Trinitas superessentialis, divinitate ac bonitate præstantior, Christianorum Theosophie dux, dirige nos ad mysticorum oraculorum superincognitum & supersplendidum, altissimumque fastigium, in quo simplicia & absoluta, ac immutabilia Theologiæ mysteria abstrusa sunt in caligine super fulgida silentii arcana docentis, qua in obscuritate maximè tenebrosa plusquam clarissimè superlucet, & in omnimoda impenetrabili-*

r Cap. 1.

C. Bona: Opusc. Spirit.

Hhh

litate, & invisibilitate superpulchris splendoribus mentes oculis carentes superadimplet. Et paucis interjectis illos ingredi divinam caliginem docet, qui cuncta pura atque impura, & omnem sanctorum fastigiorum ascensum supergrediuntur, & omnia divina lumina & sonos & sermones cœlestes transcendunt, & in ipsa caligine absorbentur, ubi verè est, sicut ait scriptura, qui est super omnia. Tum affert exemplum Moysis, (f) qui expiatus & ab omni populo segregatus, postquam sonitum tubarum audivit, viditque lumina multos radios jacentia, ab iis quæ videntur & vident expeditus, verè in caliginem ignorationis ingressus est, & omni scientifica apprehensione exclusa, eo ipso quod nihil cognovit, ipsi Deo omni ex parte ignoto unitus, præstantiori modo ipsum agnovit. Quid sit autem divina caligo idem clariùs alibi explicat his verbis, (t) *Divina caligo lux est inaccessibleis, in qua Deus habitare dicitur, quæ nec cerni potest propter eximiam & supereminentem claritatem, & inaccessibleis est propter exuperantem divini luminis effusionem. Ad hanc pertingit quisquis Deum nosse ac videre meruit: nam eo ipso quod neque videt, neque cognoscit, arctius illi jungitur qui omnem visionem & cognitionem transcendit, sciens ipsum super omnia esse, quæ in sensum & intelligentiam cadunt, dicens cum Propheta,* (u) *Mirabilis facta est scientia tua ex me, confortata est & non potero ad eam. Tunc itaque mens Deum videt in caligine, cum omnes creaturas atque omnes similitudines transcendens in Deum fertur tamquam ignotum & inintelligibilem, idque magis conspicit quod non est, quam quod est: detegens in ea obscuritate immensam perfectionem, quæ omnem sapientiam, potentiam, bonitatem, pulchritudinem, & quicquid aliud concipi potest, in infinitum excedit. In qua visione posita anima, non propriâ industriâ, sed simplici quadam & improvisâ inspectione à Deo immissa, præ admiratione & omore à seipsa deficiens, ejus quem non videndo videt immensitate quasi*

f Exod. 19. t Ep. 5. ad Doroth. u Psal. 138.

pelago absorbetur. Dicitur autem videre & non videre, quia ut ait Richardus, (x) Sic illi Deus presentiam suam exhibet, ut faciem suam minime ostendat. Dulcorem suum infundit, sed decorem suum non ostendit. Infundit suavitatem, sed non ostendit claritatem. Suavitas ejus sentitur, sed species non cernitur. Adhuc nubes & caligo in circuitu ejus: adhuc thronus ejus in columna nubis. Et si videt, quasi in nocte: videt velut sub nube, videt per speculum in enigmate. Videt denique ignotum omnem de eo conceptum, omnemque cognitionem transfiliens, quia nimirum, teste Gregorio Magno, (y) cum mens in contemplationis sublimitate suspenditur, quicquid perfecte perspicere valet, Deus non est. Tunc ergo verum est, quod de Deo cognoscimus, cum plene nos aliquid de illo cognoscere non posse sentimus. Idem quoque alio loco (z) sic loquitur: Revelatio conditoris, dum videtur & non comprehenditur, lux est inaccessibleis. Quicquid enim de omnipotenti Deo humana mens potest cogitare, Deus non est: sed dum cogitando cuncta transcendit; dum quicquid potest intimæ lucis, quicquid internæ suavitatis & dulcedinis, quicquid spiritualis delectationis sibi fingere, minus illa esse creditur. Ad quandam lucem tamen pervenit, quæ non est Deus, sed quam inhabitat Deus. Et quia tunc anima mirabiliter inflammatur, mirabiliter reficitur, ineffabiliter delectatione fruitur, cogitare compellitur, quam ineffabilis lux, dulcedo, & delectatio fit quæ ipse sit; si tam immensa lux est illa quam inhabitat, & non est ipse.

VII. Secundus modus divinæ visionis est, cum expulsis tenebris, quas posuit Deus latibulum suum, & disjecta caligine, ac dissipatis nubibus Deus ipse videtur, non quidem in sua claritate & in splendore meridiei, sed veluti in aurora, cum lux dubia & modica est: videtur inquam notitia quadam inexplicabili & clariori quam si oculo corporis lumen materiale videretur. Anima siquidem ad hanc visionem speciali Dei gratiâ elevata videt unico

x De grad. charit. violen. y Lib. 5. mor. c. 26. z Lib. 4. in Regum 1.

intuitu essentiæ divinæ unitatem, & personarum Trinitatem: quomodo Pater generat Verbum, quomodo ab utroque procedit Spiritus Sanctus. Videt & intelligit ipsum Deum, sicut ait Augustinus, (a) *sine qualitate bonum, sine quantitate magnum, sine indigentia creatorem, sine situ presentem, sine habitu omnia continentem, sine loco ubique totum, sine tempore sempiternum, sine ulla sui mutatione mutabilia facientem, nihilque patientem.* Videt omnes creaturas ab ipso emanantes & dependentes: videt modum quo divinæ personæ animam inhabitant, sicut scriptum est, (b) *Ad eum veniemus & mansionem apud eum faciemus:* & quia intimè in hoc statu adheret Deo, & suavitatem æternæ felicitatis prægustans, torrente voluptatis ejus inebriatur; ideo Teresa, quæ propria experientia hujus visionis celsitudinem & jucunditatem didicit, postquam eam sapientissime explicavit, (c) *spirituale quoddam conjugium inter Deum & animam ea mediante contrahi docet, sicut ait Apostolus (d) Qui adheret Deo unus spiritus est.* Nam si anima perfectè diligit, nupsit; ut ait Bernardus (e) *Verè spiritualis sanctique connubii contractus est iste. Parum dixi contractus, complexus est. Ergo quam videris animam relictis omnibus Verbo votis omnibus adherere, Verbo vivere, Verbo se regere, de Verbo concipere quod pariat Verbo: quæ possit dicere, Mihi vivere Christus, & mori lucrum; puta conjugem, Verboque maritam.* Sed in his immorari non est hujus loci. Tertius denique & supremus gradus divinæ visionis ille est, quo divina majestas non jam per speculum & in ænigmate, sed clarè & intuitivè videtur sicuti est. Licet enim hæc visio non ad hoc ærumnosum exilium, sed ad futuram patriam pertineat, Deo ipso testante, (f) *Non videbit me homo & vivet:* quibusdam nihilominus sanctissimis & perfectissimis viris adhuc in carne degentibus hanc felicitatem singulari Dei munere contigisse, ut clara Dei visione veluti

a Lib. 5. de Trinit. cap. 1. b Jo. 14. 23. c Cast. animæ mans. 7. c. 1 & 2. d 1. Cor. 6. 17. e In Cant. ser. 83. & 85. f Exod. 33.

per transitum & in momento lumine gloriæ illustrati fruerentur, non ignobilium Theologorum, ut supra indicavimus, sententia est. Afferunt multi de moyse, cui dixit Deus petenti & desideranti faciem ejus videre (g) *Ego ostendam tibi omne bonum.* Afferit de paulo Angelicus Doctor (h) & de Benedicto Monachorum patre, Bernardus (i) qui de illa visione sermonem habens, qua Deus videtur facie ad faciem, & creaturæ videntur in creatore, ait: *Ad quam excellentiam, licet ad modicum, raptam fuisse videtur anima illa beata, sancti scilicet Benedicti, que collectum sub uno solis radio mundum universum conspexit: de quo miraculo beatus Papa Gregorius (k) in libro Dialogorum scribens, Videnti, inquit, creatorem angusta est omnis creatura.* Hæc Bernardus Gregorii Magni testimonio suffultus. Scio scolasticos hac de re in varias sententias abire, sed ab eorum concertationibus hîc abstinendum est.

CAPUT XIX.

Iterum de apparitionibus. Quid in his servandum, quid vitandum sit. Apparentium diversa genera. Deus, Angeli, & Sancti quomodo appareant. Divine apparitiones quibus notis ab angelicis discernantur. Variæ Christi apparitiones. Imaginaria & corporalis distinctio. Demonum spectra, eorumque signa. Humanorum spirituum visiones. De cultu & adoratione apparentium.

I. **A**pparitiones dicimus spirituum manifestationes, cum præter naturæ ordinem humanis rebus intersunt, seque sensibus nostris insinuantes suam nobis præsentiam certis argumentis exhibent & ostendunt. Apparitionem verò aliquo modo à visione differre, supra (a) indicavimus, nam cum sola apparentis species manifestatur, sed quis appareat ignoramus, apparitio propriè di-

g. Ibid. h. 2. 2. qu. 175. art. 3. i. Sec. 9. de diversis. k. Lib. 2. c. 35. a. Cap. 25. 5. 2.